

پژوهشکده شورای نگهبان

اظهار نظر مجمع شورتی حقوقی

در خصوص:

- طرح الحاق یک تبصره به ماده (۳۵۳) قانون آئین دادرسی کیفری
- لایحه الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به پیمان مودت و همکاری در جنوب شرقی آسیا
- طرح الحاق دو تبصره به ماده (۶۱۷) قانون مجازات اسلامی (کتاب پنجم - تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده)
- لایحه موافقت‌نامه الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به موافقت‌نامه‌های نیس و لوکارنو
- طرح حمایت از هنرمندان و استادکاران صنایع دستی
- طرح افزایش نرخ باروری و پیشگیری از کاهش رشد جمعیت
- طرح استفساریه ماده (۵۰۵) قانون آئین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب (در امور مدنی)

کد گزارش: ۹۶۰۸۰۶۸

تاریخ انتشار: ۱۳۹۶/۰۸/۱۶

پژوهشکده شورای نگهبان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شناسنامه گزارش

موضوعات:

- ۲ طرح الحاق یک تبصره به ماده (۳۵۳) قانون آئین دادرسی کیفری.....
- لایحه الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به پیمان مودت و همکاری در جنوب شرقی آسیا.....
- ۵ طرح الحاق دو تبصره به ماده (۶۱۷) قانون مجازات اسلامی (کتاب پنجم - تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده).....
- ۶ لایحه موافقت‌نامه الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به موافقت‌نامه‌های نیس و لوکارنو.....
- ۷ طرح حمایت از هنرمندان و استادکاران صنایع دستی.....
- ۹ طرح افزایش نرخ باروری و پیشگیری از کاهش رشد جمعیت.....
- طرح استفسار به ماده (۵۰۵) قانون آئین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب (در امور مدنی).....
- ۱۳.....

تهیه کننده: پژوهشکده شورای نگهبان

شماره گزارش: ۹۶۰۸۰۶۸

تاریخ تنظیم: ۱۳۹۶/۰۸/۱۶

طرح الحاق یک تبصره به ماده (۳۵۳)

قانون آئین دادرسی کیفری

مقدمه

طرح فوق‌الذکر که ابتدا تحت عنوان «طرح الحاق یک تبصره به ماده (۳۵۳) قانون آئین دادرسی کیفری درخصوص اجرای علنی دادرسی درباره جرائم اقتصادی» در تاریخ ۱۳۹۵/۶/۲۱ اعلام وصول گردیده بود، نهایتاً با اصلاح عنوان و محتوا، در تاریخ ۱۳۹۶/۷/۳۰ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید.

شرح و بررسی

علاوه بر اصل ۱۶۵ قانون اساسی که ناظر به موضوع علنی بودن محاکمات و استثنائات آن می‌باشد، ماده (۳۵۲) قانون آئین دادرسی کیفری^۱ به این اصل پرداخته و موارد غیرعلنی بودن محاکمات را مقرر داشته است. همچنین تبصره این ماده منظور از علنی بودن محاکمه را مشخص و مقرر داشته «منظور از علنی بودن محاکمه، عدم ایجاد مانع برای حضور افراد در جلسات رسیدگی است.»

ماده (۳۵۳) این قانون^۲ نیز ناظر به نحوه انتشار جریان رسیدگی پرونده‌ها

۱. ماده ۳۵۲ - محاکمات دادگاه علنی است، مگر در جرائم قابل گذشت که طرفین یا شاکی، غیر علنی بودن محاکمه را درخواست کنند. همچنین دادگاه پس از اظهار عقیده دادستان، قرار غیر علنی بودن محاکم را در موارد زیر صادر می‌کند:

الف- امور خانوادگی و جرائمی که منافی عفت یا خلاف اخلاق حسنه است.
ب- علنی بودن، محل امنیت عمومی یا احساسات مذهبی یا قومی باشد.

۲. ماده ۳۵۳ - انتشار جریان رسیدگی و گزارش پرونده که متضمن بیان مشخصات شاکی و متهم و هویت فردی یا موقعیت اداری و اجتماعی آنان نباشد، در رسانه‌ها مجاز است. بیان مفاد حکم قطعی و مشخصات محکوم علیه فقط در موارد مقرر در قانون امکان پذیر است. تخلف از مفاد این ماده در حکم افتراء است.

تبصره ۱ - ...

در رسانه‌ها بوده که براساس آن «انتشار جریان رسیدگی و گزارش پرونده که متضمن بیان مشخصات شاکی و متهم و هویت فردی یا موقعیت اداری و اجتماعی آنان نباشد، در رسانه‌ها مجاز است» و تخلف از مفاد آن را در حکم افترا می‌داند و براساس تبصره «۲» همین ماده، «انتشار جریان رسیدگی و گزارش پرونده در محاکمات علنی که متضمن بیان مشخصات شاکی و متهم است، در صورتی که به عللی از قبیل خدشه دار شدن وجدان جمعی و یا حفظ نظم عمومی جامعه، ضرورت یابد، به درخواست دادستان کل کشور و موافقت رئیس قوه قضائیه امکان پذیر است.»

بنابراین همان‌گونه که از مفاد مواد فوق مشخص است، «علنی بودن محاکمات» به معنای جواز بیان مشخصات شاکی و متهم و هویت آن‌ها نیست، بلکه به صراحت تبصره ماده (۳۵۲)، منظور از علنی بودن محاکمه، عدم ایجاد مانع برای حضور افراد در جلسات رسیدگی است و به همین جهت در ماده (۳۵۳) انتشار جریان رسیدگی در رسانه‌ها بدون بیان مشخصات شاکی و متهم مجاز دانسته شده و صرفاً مطابق شرایط و تشریفات مذکور در تبصره «۲» این ماده بیان مشخصات شاکی و متهم مجاز شمرده شده است.

حال با عنایت به مقدمه مذکور، طرح حاضر با این فلسفه که آثار و پیامدهای جبران‌ناپذیر جرائم اقتصادی، به‌ویژه مخدوش نمودن اعتماد عمومی به عنوان سرمایه اجتماعی، اقتضا دارد روند رسیدگی به پرونده‌های کلان اقتصادی با شفافیت و با اطلاع مردم صورت پذیرد، رسیدگی به جرائم اقتصادی را به صورت علنی پیش‌بینی نموده است.

البته طرح پیشنهادی ابتدائاً این موضوع را صرفاً ناظر به جرائم کلان اقتصادی دانسته بود و همچنین در صورتی که حکم برائت صادر می‌گردید، نوعی اعاده حیثیت را مقرر داشته بود. بدین صورت که پیش‌بینی شده بود،

«در جرائم موضوع تبصره ماده (۳۶) قانون مجازات اسلامی، هرگاه مبلغ موضوع جرم بیش از یکصد میلیارد ریال باشد با رعایت اصل ۱۶۵ قانون اساسی تحت هر شرایط تمام جلسه‌های دادگاه به صورت علنی برگزار می‌شود و انتشار جریان محاکمه نیز با ذکر نام متهمین مجاز است. در صورتی که در این جرائم حکم قطعی برائت صادر شود، به تقاضای متهم و به دستور قاضی اجرای احکام کیفری، از طریق درگاه ملی قوه قضائیه و یکی از روزنامه‌های کثیرالانتشار ملی، به هزینه قوه قضائیه منتشر می‌شود.»

حال باتوجه به توضیحات پیش‌گفته مسئله حائز اهمیتی که در خصوص مصوبه حاضر وجود دارد این است که در تبصره الحاقی پیشنهادی، انتشار جریان محاکمه با ذکر نام متهمین، به صورت مطلق و صرفاً با تشخیص دادگاه مجاز شمرده شده است. این درحالی است که اولاً چنین امری نوعی تعرض به حیثیت افراد، بدون اینکه هنوز جرمی به اثبات رسیده باشد، تلقی می‌شود. ثانیاً سپردن این موضوع به تشخیص یک قاضی باعنایت به اطلاق جرائم اقتصادی از جهت مغایرت با اصل ۲۲ قانون اساسی، محل تأمل است. با این توضیح که جرائم اقتصادی به جرائمی گفته می‌شود که به صورت مصداقی در تبصره ماده (۳۶) قانون مجازات اسلامی^۱، تعیین گردیده

۱. ماده ۳۶- حکم محکومیت قطعی در جرائم موجب حد محاربه و افساد فی الارض یا تعزیر تا درجه چهار و نیز کلاهبرداری بیش از یک میلیارد (۱,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال در صورتی که موجب اختلال در نظم یا امنیت نباشد در یکی از روزنامه های محلی در یک نوبت منتشر می شود.

تبصره - انتشار حکم محکومیت قطعی در جرائم زیر که میزان مال موضوع جرم ارتكابی، یک میلیارد (۱,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال یا بیش از آن باشد، الزامی است و در رسانه ملی یا یکی از روزنامه های کثیرالانتشار منتشر می شود:

الف- رشاء و ارتشاء ب- اختلاس

پ- اعمال نفوذ برخلاف حق و مقررات قانونی در صورت تحصیل مال توسط مجرم یا دیگری

ت- مداخله وزرا و نمایندگان مجلس و کارمندان دولت در معاملات دولتی و کشوری

ث- تبانی در معاملات دولتی

است. و ثالثاً تبصره پیشنهادی هیچ‌گونه سازوکاری جهت اعاده حیثیت متهمان در صورت رأی بر برائت پیش‌بینی ننموده است.

لازم به ذکر است که شورای محترم نگهبان در این خصوص پیش‌تر در جریان اظهارنظر نسبت به «طرح اصلاح موادی از قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور مصوب ۱۳۶۰ و اصلاحیه آن مصوب ۱۳۷۵»، بند «هـ» ماده (۹) این مصوبه که «اطلاع‌رسانی و آگاهی بخشی عمومی از طریق رسانه‌های عمومی به منظور ارتقاء سلامت نظام اداری و مقابله با فساد» را از جمله صلاحیت‌های سازمان بازرسی دانسته بود مورد ایراد قرار داده است. مطابق این اظهارنظر «اتفاق بند «هـ» ماده (۹)، نسبت به اعلام مورد، قبل از طی مراحل قانونی، خلاف موازین شرع و نیز مغایر اصل ۱۶۵ قانون اساسی شناخته شد» (اظهارنظر شماره: ۳۸۲/۱۷۴۱۶۲ مورخ ۱۳۸۶/۱۱/۷).

لایحه الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به پیمان مودت و

همکاری در جنوب شرقی آسیا

(اعاده شده از شورای نگهبان)

«لایحه الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به پیمان مودت و همکاری در جنوب شرقی آسیا» که در تاریخ ۱۳۹۶/۵/۱۸ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده بود، با ایرادی کلی از سوی شورای نگهبان مواجه گردید. ازین رو مجلس به منظور رفع این ایراد، در جلسه علنی مورخ ۱۳۹۶/۸/۳، یک تبصره به ماده واحده مصوب الحاق نمود تا براساس آن اطلاق مورد

→

ج- اخذ پورسانت در معاملات خارجی چ- تعدیات مأموران دولتی نسبت به دولت
ح- جرائم گمرکی خ- قاچاق کالا و ارز د- جرائم مالیاتی ذ- پولشویی
ر- اخلال در نظام اقتصادی کشور ز- تصرف غیرقانونی در اموال عمومی یا دولتی

ایراد شورای نگهبان، مقید به رعایت موازین شرع و مصالح مسلمانان گردد. اصلاح مذکور مغایرتی با قانون اساسی ندارد.

طرح الحاق دو تبصره به ماده (۶۱۷) قانون مجازات اسلامی

(کتاب پنجم - تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده)

(اعاده شده از شورای نگهبان)

«طرح الحاق دو تبصره به ماده (۶۱۷) قانون مجازات اسلامی (کتاب پنجم - تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده)» که با هدف جلوگیری و کاهش صدمات ناشی از درگیری‌های فیزیکی، مواردی همچون حمل، واردات، تولید و عرضه سلاح‌های سرد را جرم اعلام کرده و استثنائاتی را در این زمینه مقرر داشته است، در جلسه مورخ ۱۳۹۵/۸/۱۲ مجلس شورای اسلامی، تصویب و نزد شورای نگهبان ارسال گردید. لکن مصوبه مزبور با ابهامی از سوی شورا مواجه شد، که مجلس به منظور رفع این ابهام اصلاحاتی را در جلسه مورخ ۱۳۹۶/۸/۳ نسبت به مصوبه سابق خود اعمال نموده است.

به نظر می‌رسد اصلاح صورت گرفته در تبصره «۱»، با عنایت به اینکه قید «صرفاً به منظور درگیری فیزیکی و ضرب و جرح به کار برده می‌شوند» ناظر به همه ادوات مذکور در این تبصره می‌شود، رافع ابهام شورای نگهبان باشد.

لایحه موافقت‌نامه الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به

موافقت‌نامه‌های نیس و لوکارنو

(اعاده شده از شورای نگهبان)

«لایحه موافقت‌نامه الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به موافقت‌نامه‌های نیس و لوکارنو» در جلسه علنی مورخ ۱۳۹۵/۶/۹ مجلس شورای اسلامی تصویب و نزد شورای نگهبان ارسال گردید. شورای نگهبان

در اظهارنظر خود نسبت به این لایحه، به دلیل اینکه بند «۴» ماده (۱) موافقتنامه لوکارنو اشاره به فهرست طبقات و طبقات فرعی، نموده که به این موافقتنامه پیوست شده است و نزد شورای نگهبان ارسال نگردیده، اظهارنظر خود را منوط به ارائه فهرست مزبور نمود.

حال مجلس در مصوبه اصلاحی خود پیوست مذکور را ارسال نموده است. پیوست مزبور ناظر به طبقه‌بندی بین‌المللی طرح‌های صنعتی می‌باشد که براساس آن کلیه کالاهای صنعتی در چندین طبقه اصلی طبقه‌بندی شده و در ذیل هر طبقه اصلی، کالاهای زیرمجموعه به عنوان طبقات فرعی ذکر گردیده‌اند و همچنین توضیحاتی درخصوص اینکه چه کالاهایی مشمول این طبقات می‌شوند، ارائه شده است.

نکته‌ای که درخصوص این پیوست‌ها وجود دارد، بکارگیری برخی تعابیر و لغات غیرفارسی است که البته در بسیاری از موارد مصطلح و تخصصی می‌باشند، نظیر «پانل» و «کاناپه» (صفحه ۱۰)، «کوسن»، «کوبلن» (صفحه ۱۱)، «فلاسک»، «دینامیک» (صفحه ۱۵)، «برانکارد» (صفحه ۲۰) و لازم‌به ذکر است شورای نگهبان در اظهارنظر خود، در دو مورد تذکراتی را نسبت به مصوبه مجلس وارد نموده بود که در مصوبه اصلاحی یک مورد آن (اصلاح عنوان موافقتنامه) اعمال گردیده است.

طرح حمایت از هنرمندان و استادکاران صنایع دستی

(اعاده شده از شورای نگهبان)

مقدمه

«طرح حمایت از هنرمندان و استادکاران صنایع دستی» که در تاریخ ۱۳۹۶/۴/۱۴ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده بود، پس از ارسال نزد شورای نگهبان با ایراداتی مواجه شد. ازین‌رو مجلس به‌منظور رفع این

ایرادات، اصلاحاتی را در مصوبه سابق خود اعمال نموده است که در این گزارش به بررسی این اصلاحات پرداخته خواهد شد.

شرح و بررسی

در ابتدا لازم به ذکر است باتوجه به اصلاحات به عمل آمده در ماده (۱)، تبصره‌های «۱» و «۳» ماده (۲) و مواد (۱۳) و (۱۵)، ایرادات شورای نگهبان در بندهای «۱»، «۲» (در بخشی از آن)، «۴» و «۵» مرتفع به نظر می‌رسد.

ماده (۲) - تبصره «۲»

به موجب قسمت اخیر بند «۲» اظهارنظر شورای نگهبان، تبصره «۲» این ماده مغایر اصل ۷۵ قانون اساسی است. مجلس به منظور رفع این ایراد عبارت «امتیازات و» را از این تبصره حذف نموده است. اصلاح مزبور اگرچه بخشی از بار مالی ناشی از این تبصره را کاهش می‌دهد، ولیکن باتوجه به اینکه استفاده مشمولین مصوبه حاضر از تعرفه‌های بخش صنعت در مورد حامل‌های انرژی و همچنین تسهیلات بانکی مقرر در این تبصره، واجد بار مالی بوده و محل تأمین آن مشخص نگردیده است، کماکان مغایر اصل ۷۵ قانون اساسی به نظر می‌رسد.

ماده (۸)

مجلس در اصلاحیه خود در این ماده، اگرچه به جای ایجاد صندوقی جدید، عنوان صندوق موجود «احیاء و بهره‌برداری از اماکن تاریخی و فرهنگی» را به صندوق «توسعه صنایع دستی و فرش و احیاء و بهره‌برداری از اماکن تاریخی و فرهنگی» اصلاح نموده و در واقع سعی نموده با حذف تأسیس صندوق جدید، ایراد شورای نگهبان را مرتفع نماید، ولیکن باتوجه به اینکه کماکان نظیر ماده سابق، اختصاص برخی منابع و هزینه‌ها به موارد مذکور در این ماده پیش‌بینی شده و طریقی جهت تأمین آن نیز مقرر نگردیده است، مغایر اصل ۷۵ قانون اساسی است.

ماده (۱۵)

مجلس در مصوبه اصلاحی خود با پیش‌بینی «چارچوب قانون نظام صنفی» جهت تدوین آئین‌نامه موضوع این ماده در خصوص مواردی همچون «رسیدگی به تخلفات»، سعی نموده تا مغایرت ماده مزبور با اصل ۸۵ قانون اساسی را رفع نماید. نکته‌ای که در خصوص این اصلاحیه وجود دارد این است که فصل هشتم «قانون نظام صنفی» به «تخلفات و جریمه‌ها» پرداخته است. مطابق مفاد این فصل، ضمن این‌که تخلفات و جرایمی همچون «گران‌فروشی»، «کم‌فروشی»، «تقلب»، «احتکار»، «عرضه خارج از شبکه»، «عدم اجرای ضوابط قیمت‌گذاری و توزیع»، «فروش اجباری» و ... تعریف شده، نحوه شکایت افراد نسبت به این تخلفات و مرجع رسیدگی به این تخلفات نیز پیش‌بینی گردیده است. لذا به نظر ایراد شورای نگهبان در این خصوص رفع گردیده است.

طرح افزایش نرخ باروری و پیشگیری از کاهش رشد جمعیت

(اعاده شده از شورای نگهبان)

مقدمه

«طرح یک فوریتی افزایش نرخ باروری و پیشگیری از کاهش رشد جمعیت» ابتدائاً در جلسه علنی مورخ ۱۳۹۳/۵/۱۹ مجلس به تصویب رسید که پس از ارسال نزد شورای نگهبان با ایرادات و ابهاماتی مواجه شد. ازین‌رو مجلس شورای اسلامی به منظور رفع این ایرادات در تاریخ ۱۳۹۳/۷/۱۵ مصوبه خود را اصلاح نمود، لکن شورای نگهبان کماکان برخی از ایرادات و ابهامات خود را باقی دانست و لذا مجلس به منظور رفع این موارد، مجدداً اصلاحاتی را در مصوبه سابق خود اعمال نموده است که در این گزارش به طرح و بررسی این اصلاحات خواهیم پرداخت.

شرح و بررسی

ماده (۱)

در بند نخست نظر اولیه شورای نگهبان، مقصود از عبارت «تهدید سلامت» و «ضوابط و شرایط آن» در تبصره ماده (۱) مبهم تشخیص داده شده بود و مجلس در اصلاحیه خود، عبارت «جسمی» را بعد از عبارت «تهدید سلامت» در ماده یک و تبصره آن افزود. در این خصوص اگر چه مقصود از سلامت با توجه به قید «جسمی» تا حدودی مشخص شد، ولی هیچ‌گونه ضابطه و شرایطی جهت تعیین موارد «تهدید سلامت جسمی» ارائه نشد تا بتوان حدود سلامت مزبور را تشخیص داد. از همین رو شورای نگهبان در اظهارنظر اخیر خود، ابهام سابق را همچنان باقی دانست. لکن در این مرحله مجلس به منظور رفع ابهام شورای نگهبان، ماده و تبصره محل ابهام را به صورت کلی حذف نموده است تا محل ابهام شورای نگهبان منتفی گردد. در این رابطه باید گفت اگرچه حذف مزبور منجر به منتفی شدن ابهام سابق شورای نگهبان می‌گردد، ولیکن مسئله حائز اهمیتی که در این رابطه وجود دارد این است که حکم مذکور در این ماده، مبنی بر ممنوعیت هرگونه جراحی ناظر به پیشگیری دائمی از بارداری به استثنای موارد مرتبط با تهدید سلامت جسمی، فارغ از ابهام مطروحه در خصوص استثنائات آن، در جهت انطباق قانون مزبور با سیاست‌های کلی جمعیت ابلاغی مقام معظم رهبری تلقی می‌گردید و لذا حذف آن با توجه به لزوم انطباق مصوبات مجلس با سیاست‌ها نمی‌تواند صحیح باشد. ازین رو مناسب بود به جای حذف ماده و تبصره مزبور، ضوابط و شرایط مربوط به موارد «تهدید سلامت جسمی» تعیین می‌گردید.

ماده (۲)

در بند دوم اظهارنظر نخست شورای نگهبان، اختصاص ممنوعیت

تبلیغات در ماده (۲) صرفاً به رسانه‌ها، غیرمنطبق با سیاست‌های کلی جمعیت، ابلاغی مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) تشخیص داده شده بود. مجلس در اصلاحیه نخست خود ماده (۲) را بدین صورت اصلاح نمود: «هرگونه تبلیغ در خصوص پیشگیری از بارداری و کاهش فرزندآوری ممنوع است» لذا محدودیت ممنوعیت تبلیغ مزبور برداشته شد و شامل هرگونه تبلیغ گردید. اما نکته‌ای که وجود داشت این بود که به‌موجب تبصره‌ای که به این ماده الحاق گردید، مجازات تخلف از این ممنوعیت صرفاً به رسانه‌ها اختصاص یافت و لذا شورای نگهبان در اظهارنظر بعدی خود اعلام نمود «ممنوعیت مذکور در ماده (۲)، بدون تعیین مجازات در غیر رسانه‌ها مبهم است» حال مجلس به منظور رفع این ابهام، یک تبصره به ماده (۲) الحاق نموده و مجازات ممنوعیت موضوع ماده (۲) (تبلیغ پیشگیری از باروری و کاهش فرزند) صرفاً محدود به موارد استفاده از امکانات دولتی و عمومی شده و در نتیجه، در صورتی که شخصی با استفاده از اموال خودش یا سایر نهادهای غیردولتی از طریق غیر رسانه، اقدام به تبلیغ پیشگیری از باروری و کاهش فرزند نماید، مشمول هیچ‌گونه مجازاتی نخواهد بود.

در این رابطه باید گفت فارغ از اینکه ضمانت اجرای مذکور در تبصره الحاقی (جزای نقدی بیست میلیون ریال تا هشتاد میلیون ریال) جهت استفاده از اموال عمومی در راستای تبلیغ امور مزبور چندان از بازدارندگی کافی برخوردار نخواهد بود، مطابق ایراد شورا در اظهارنظر اولیه، اختصاص ممنوعیت تبلیغات در ماده (۲) صرفاً به رسانه‌ها، غیرمنطبق با سیاست‌های کلی جمعیت، ابلاغی مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) تشخیص داده شده بود و لذا تبصره الحاقی مزبور نیز با همین ایراد مواجه است.

ماده (۳)

در بند سوم اظهارنظر نخست شورای نگهبان، واگذاری تعیین ضوابط مربوط به «موارد آموزشی و ضروری در راستای حفظ سلامت والدین و کودک» به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، مغایر اصل (۸۵) قانون اساسی شناخته شد. مجلس به منظور رفع این ایراد در اصلاحیه اول خود، این ماده را بدین صورت اصلاح نمود: «موارد آموزشی و ضروری در راستای احتراز از تهدیدات سلامت جسمی و روانی مادر و کودک از شمول این قانون مستثنی است. وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مکلف است آئین‌نامه اجرایی این ماده و تبصره ماده (۱) را ظرف سه ماه از تاریخ تصویب این قانون تهیه نماید و به تصویب هیأت وزیران برساند».

بر این اساس، صرفاً «احتراز از تهدیدات سلامت جسمی و روانی مادر و کودک» جایگزین «حفظ سلامت والدین و کودک» گردید و همچنان تعیین ضوابط مربوط به «موارد آموزشی و ضروری» بر عهده وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی قرار داده شد و هیچ‌گونه ضابطه‌ای جهت تشخیص این موارد ارائه نگردید. لذا شورای نگهبان ماده مزبور را کماکان واجد ایراد شناخت. حال مجلس ماده مورد ایراد شورای نگهبان را به صورت کلی حذف نموده است تا ایراد مزبور منتفی گردد. درحالی‌که حذف صورت گرفته به منزله جواز مطلق انجام امور مذکور در این ماده می‌باشد و به نظر می‌رسد چنین امری منطبق با «سیاست‌های کلی جمعیت» نباشد.

لازم به ذکر است در انتهای نظر اولیه شورای نگهبان تأکید شده بود «از آنجا که این مصوبه در بخش‌های مختلف از جمله افزایش باروری منطبق با سیاست‌های کلی جمعیت، ابلاغی مقام معظم رهبری (مد ظله العالی) نمی‌باشد،

لذا شایسته است با توجه به سیاست‌های کلی، مصوبه جامعی تهیه و مورد تصویب قرار گیرد.» لکن در مصوبه اصلاحی مجلس اقدامی در این زمینه صورت نپذیرفت و لذا مجدداً شورای نگهبان در اظهار نظر اخیر خود به این مسئله توجه و به لزوم توجه به موضوع مذکور تصریح نمود. در حالی که مجلس در مصوبه اخیر خود مجدداً نسبت به این مسئله توجهی ننموده و علاوه بر آن بخشی از ضوابط حداقلی مذکور در مصوبه قبلی خود را نیز تقلیل داده است. لذا ایراد کلی شورای نگهبان نسبت به این مصوبه کماکان باقی است.

طرح استفساریه ماده (۵۰۵) قانون آئین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب (در امور مدنی)

مقدمه

طرح فوق‌الذکر ابتدا تحت عنوان «طرح الحاق یک تبصره به ماده (۲۳) قانون شوراهای حل اختلاف» در تاریخ ۱۳۹۵/۶/۲۹ اعلام وصول و نهایتاً در تاریخ ۱۳۹۶/۸/۳ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید.

شرح و بررسی

بر اساس ماده (۲۳) قانون شوراهای حل اختلاف «هزینه رسیدگی شورای حل اختلاف در کلیه مراحل، در دعاوی کیفری و غیرمالی معادل هزینه دادرسی در محاکم دادگستری و در دعاوی مالی معادل پنجاه درصد (۵۰٪) آن است...». از سوی دیگر ماده (۵۰۳) «قانون آئین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب (در امور مدنی)» نحوه تعیین هزینه دادرسی را مشخص نموده و در مواد (۵۰۴) و (۵۰۵) همین قانون، اعسار از هزینه دادرسی تعریف و همچنین نحوه رسیدگی به دعوی اعسار از هزینه دادرسی مشخص شده است. تبصره ماده (۵۰۵) نیز «افراد تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی^(ه) و مددجویان مستمری بگير سازمان بهزیستی کشور با ارائه

کارت مددجویی و تأییدیه رسمی مراجع مزبور» را از پرداخت هزینه دادرسی معاف نموده است. حال مصوبه فوق‌الذکر در مقام تفسیر تبصره ماده (۵۰۵) قانون مزبور، حکم معافیت افراد تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی^(۵) و مددجویان مستمری بگیر سازمان بهزیستی کشور از پرداخت هزینه دادرسی را شامل هزینه‌های رسیدگی در شوراهای حل اختلاف نیز دانسته است.

مسئله حائز اهمیتی که در خصوص استفسار صورت گرفته وجود دارد این است که مطابق ماده (۵۰۲) قانون سابق‌الذکر «هزینه دادرسی» تعریف گردیده و براساس آن «هزینه دادرسی عبارتست از : ۱- هزینه برگ‌هایی که به دادگاه تقدیم می‌شود. ۲- هزینه قرارها و احکام دادگاه». همان‌گونه که مشاهده می‌شود تعریف مزبور ناظر به دعاوی مطرح در دادگاه‌های دادگستری است و نه مراجع دیگر ولذا به نظر می‌رسد استفسار صورت گرفته در مقام توسعه دامنه شمول حکم تبصره ماده (۵۰۵) قانون مزبور بوده و مغایر اصل ۷۳ قانون اساسی می‌باشد. از همین رو ابتدائاً مصوبه حاضر در قالب طرح مستقلى تحت عنوان «طرح الحاق یک تبصره به ماده (۲۳) قانون شوراهای حل اختلاف» مطرح شده بود.

لازم به ذکر است باتوجه به اینکه استفسار صورت گرفته ناظر به تبصره ماده (۵۰۵) قانون می‌باشد، عنوان مصوبه باید اصلاح گردد.

امام خمینی (ره):

و از شورایی محترم نگهبان می‌خواهم و توصیه می‌کنم، چه در نسل حاضر و چه در نسل های آینده، که با کمال دقت و قدرت و ظایف اسلامی و ملی خود رایا و تحت تاثیر هیچ قدرتی واقع نشوند و از قوانین مخالف با شرع مطهر و قانون اساسی بدون هیچ ملاحظه جلو گیری نمایند.

(سخن امام، ج ۲۱، ص ۴۲۲)

بزهشکده شورای نگهبان

تهران، خیابان شهید سپهبد قرنی، کوچه خسرو، پلاک ۱۲

صندوق پستی: ۱۴۶۳-۱۳۱۴۵ تلفکس: ۸۸۳۳۵۰۴۵

info@shora-rc.ir

www.shora-rc.ir